

Voorwoord

Beste lezer

Antwerpenaren kunnen trots zijn op het onderwijs in hun stad. Antwerpse schoolteams staan bekend om hun enthousiasme en laten zich niet afschrikken door de grote uitdagingen waar het onderwijs vandaag voor staat. Integendeel, Antwerpse schoolteams zoeken op een zeer toegewijde en creatieve manier oplossingen voor deze uitdagingen.

Dat blijkt uit de wijze waarop schoolteams gedwongen door de demografische ontwikkeling vaak op zeer korte termijn zorgen voor een capaciteitsuitbreiding in hun school. Maar het blijkt ook uit hoe schoolteams omgaan met de toenemende diversiteit in de stad en dus ook in de klas. Schoolklassen worden steeds heterogener en daarom werkt een homogene aanpak niet langer. Leerkrachten weten dat en werken andere onderwijsvormen uit waarbij elk kind op maat begeleid kan worden. Dat vraagt een totaal andere kijk op ons onderwijssysteem en het vereist van een team de durf om af te wijken van oude lesgewoontes.

De praktijkvoorbeelden in dit boek en de dynamiek die tot stand is gekomen rond het project *samen tot aan de meet* laten zien hoe in Antwerpen een andere onderwijsaanpak van onderuit gestalte krijgt. Die werkwijze is belangrijk. De ervaring leert dat veranderingen in het onderwijs enkel succesvol zijn als ze van onderuit gedragen en ontwikkeld worden door professionals die het elke dag moeten waarmaken in de klas en op school.

De negatieve gevolgen van het laten zitten van leerlingen en van het disproportioneel vaak uitreiken van C- en B-attesten worden schromelijk onderschat door alle stakeholders van ons onderwijs. In eerste plaats onderschatten ouders, leerlingen en leerkrachten de gevolgen van zittenblijven, maar ook andere maatschappelijke partners zijn zich nog onvoldoende bewust van de negatieve effecten van het zittenblijven.

We moeten de onjuiste maar vaak starre denkbeelden over de effectiviteit van voorbijgestreefde onderwijsstrategieën zoals het laten zitten van leerlingen met harde feiten counteren. Zittenblijven en het zogenaamde waterval-effect waarbij leerlingen afzakken naar andere onderwijsvormen zijn kenmerken van een onderwijssysteem dat demotiverend is voor een grote groep leerlingen en leerkrachten. En toch houden we ons daaraan vast.

Dit boek toont voorbeelden van schoolteams die hun aanpak durven veranderen en anders zijn gaan denken. Als deze schoolteams er samen in slagen om het aantal zittenblijvers te doen dalen, dringen ze de ongekwalificeerde uitstroom terug. Dit bevordert de leermotivatie van jongeren en zorgt tegelijk voor een positiever klimaat in de scholen.

Het waanbeeld dat zittenblijven de kwaliteit van de school bevordert, verliest stilaan terrein. Er is een omslag in de maak: zittenblijven zal steeds minder geassocieerd worden met onderwijskwaliteit. Zittenblijvers zijn juist een contra-indicatie voor een goede onderwijskwaliteit. Scholen waar veel kinderen blijven zitten doen dat niet omdat ze de lat hoog leggen, maar omdat ze er niet in slagen de minder presterende kinderen een gepast traject aan te bieden en niet overweg kunnen met de niveaoverschillen tussen leerlingen van dezelfde leeftijd.

Het fenomeen zittenblijven is ook negatief voor sterkere leerlingen. Onderzoek toont aan dat sterkere leerlingen minder kansen krijgen in scholen met veel zittenblijvers dan in scholen waar men werkt aan het vergroten van de leerwinst van elk kind en slechts bij uitzondering leerlingen laat zitten.

Als duidelijk wordt dat zittenblijven niet positief is voor de ontwikkeling van kinderen en het leerproces alleen meer verder vertraagt, zullen ouders niet meer aanvaarden dat kinderen die tijdelijk wat minder snel evolueren in quarantaine worden gezet en uit hun vertrouwde leeftijdsgroep verwijderd worden. Ouders zullen ook niet langer accepteren dat hun kinderen afgeleid worden naar een zogenaamd lager onderwijsniveau of een studierichting die niet aansluit bij hun interesse en motivatie.

Wie al een stukje meeloopt op het parcours van *samen tot aan de meet*, weet dat sport-metaforen niet zomaar toe te passen zijn op onderwijs. *Samen tot aan de meet* klinkt goed, maar over welke meet hebben we het eigenlijk? Meedoen is niet belangrijker dan winnen, want we willen van elke leerling een winnaar maken. Maar toch, net zoals bij ploegsporten gaat het vooral over het 'samen'-aspect. Zoals in een voetbalploeg kan de verscheidenheid van de spelers, met snelle aanvallers en stevige verdedigers, ook in een klas renderen.

De heterogeniteit in onze klassen is niet alleen een uitdaging, maar ook een opportuniteit. We moeten de verscheidenheid aan snelheden en talenten niet afblokken, maar juist in ons voordeel gebruiken. Op die manier staat *samen tot aan de meet* symbool voor de gedeelde hoopvolle verwachtingen die de drijfveer vormen van het Antwerps onderwijs.

We moeten meer durven verwachten van elke leerling en van elk talent. Maar ook van ons onderwijs en iedereen die daarbij betrokken is. De lat moet omhoog voor iedereen. Schoolteams die vandaag werken aan alternatieven voor schoolse vertraging hebben dit goed begrepen.

Robert Voorhamme
Schepen voor onderwijs
Stad Antwerpen